

RESİM SANATINDA “JUDITH VE HOLOFERNES” EFSANESİNE FARKLI İKİ YAKLAŞIM (Caravaggio ve Artemisia Gentisleschi)

Aziz ERKAN

**Yrd. Doç. Dr., Sinop Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, azizerkan@hotmail.comtr*

ÖZ

Anahtar kelimeler:
*Judith ve Holofernes,
Barok, Resim, Caravaggio, Artemisia*

Bu çalışmada eski Ahitte “Apokrif metin” olarak geçen “Judith ve Holofernes” efsanesinin erken Barok dönemi ressamlarından Caravaggio ve Artemisia Gentisleschi tarafından ele alış biçimleri sanat tarihi içerisinde araştırılmıştır. Araştırmaya konu olan sanatçıların, Judith ve Holofernes efsanesine benzer biçimde yaklaştıkları ve bu yaklaşımın psikolojik nedenleri incelenmiştir. Başın kesilme an’ını, şiddet, kin ve nefret duygularıyla gösteren ilk ressam olan Caravaggio’nun ardından kısa bir süre sonra Artemisia da bu konuyu Caravaggio ya benzer biçimde betimlediği görülmüştür. Sanat tarihinde çok az ressam Judith’in, Holofernes’in başını vücudundan ayırmadan kesilme anını göstermeyi seçmiştir. Bu sebeple bu iki eser, sanat tarihinde başın kesilme an’ını gösteren nadir eserlerdir. Bu iki eserde de Carravaggio ve Artemisia Judith ve Holofernes efsanesini başarılı bir kompozisyon kurgusu içerisinde şiddet duygusunun yoğunluğunu izleyiciye aktarmışlardır. Bu makalede Caravaggio ve Artemisia’nın yaşam hikâyeleri ve üslupları göz önüne serilerek, konuya dair verdikleri mesaj bakımından çözümleme yapılmıştır. Sonuç olarak Caravaggio ve Artemisia’nın Rönesans ve Barok döneminin alışla gelmiş “Judith ve Holofernes” betimlemelerinden farklı yaklaşımlar sergiledikleri, kendi çağdaşlarına ve kendilerinden sonra gelen sanatçılara ilhan kaynağı oluşturdukları ortaya konulmuştur.

TWO DIFFERENT APPROACHES TO “JUDITH AND HOLOFERNES LEGEND” IN PAINTING (Caravaggio ve Artemisia Gentisleschi)

ABSTRACT

Keywords:
*Judith and
Holofernes, Barok,
Art, Caravaggio,
Artemisia*

In this work, the forms of handling of the legend of “Judith and Holofernes”, formerly known as Ahite “apocryphal text”, by Caravaggio and Artemisia Gentisleschi from early Baroque painters were searched in the history of art. The investigators were similar to the Judith and Holofernes myth, and the psychological reasons for this approach were examined. Shortly after Caravaggio, the first painter to show the moment of dismemberment with feelings of violence, hatred and grudge, Artemisia also depicted this subject in a similar way to Caravaggio. In the history of art, very few painters have chosen to show Judith’s cut of the head of Holofernes without leaving his body. For this reason, these two works are rare artifacts that show the moment of interruption in art history. In these two works, Carravaggio and Artemisia convey Judith and Holofernes myth to the audience with the intensity of violence in a successful composition fiction. In this article, the life stories and styles of Caravaggio and Artemisia were taken into consideration and analyzed in terms of the message they gave about the topic. As a result, it is revealed that Caravaggio and Artemisia have different approaches than the usual “Judith and Holofernes” paintings of the Renaissance and Baroque period, and they constitute a source of their own contemporaries and their followers.

Resim Sanatında Judith ve Holofernes Efsanesine Farklı İki Yaklaşım (Caravaggio ve Artemisia Gentileschi)

Judith ve Holofernes'in öyküsü, Rönesans ve Barok dönemlerinde sanatçılar tarafından defalarca betimlenerek ele alınmış popüler bir konudur. Rönesansta Botticelli, Tintoretto, Veronese, Lorenzo, Mantegna, Michelangelo, Barok döneminde Rosselli, Johann Liss, Rubens, Solimen Galizia, Rembrandt bunlardan bazılarıdır (Genç, 2014). Bu konunun 14. yüzyılın başlarında Hainburg Fransız İncil'inde bir minyatür tarafından da betimlenmesi ilginçtir. Dinsel konulu resimlerle birlikte, mitolojik, tarihsel ve apokrif konuların da ilgi görmesi, sanatçıların bu konulara da yönelmesini sağladı. Böylece Hz. İsa ve Meryem etrafında şekillenen batı resim sanatının konuları zenginleşti. Hatta Tarihsel, mitolojik, alegorik ve apokrif konular resim sanatının en önemli konuları arasına girmiş oldu çünkü din dışı bu konular ressamların hayal dünyaları içerisinde rahatça betimleyebildikleri konulardı. Çok figürlü olmaları ve güçlü bir kurgu gerektirmelerine karşın sanatçılar bu konuları betimlemeyi büyük ustalık olarak görüyorlardı. "Sabınlı Kızların Kaçırılışı", "Belshazzar'ın Ziyafeti", "Sardanapalus'un Ölümü", "Apollo ve Dafne", "Midas ve Baccus" ve "Salomon" bunlardan sadece birkaçıdır.

Rönesansla birlikte ilgi çeken pek çok konudan biri de Judith ve Holofernes'in öyküsüdür. Bu apokrif öyküde İsrailoğulları'nın kurtuluşu anlatılmaktadır: Bu olaydan eski Ahitte apokrif¹ bir metin olarak bahsedilir. Judith'in Holofernes ve Asurlu askerleri nasıl baştan çıkardığı; Holofernes'i sarhoş ettikten sonra nasıl öldürdüğü, başını kesip Bethulia ya nasıl geri götürdüğü yazılıdır:

"Asurlular İsrail'i kuşatmış, halkın gözünü korkutmuş, İsrail halkı teslim olmak üzere iken güzel, zengin ve iyi bir üne sahip olan dul Judith matem elbisesini bir kenara bırakıp, en güzel giysilerini giyip hizmetçisi Abra'yı da yanına alarak şehri kuşatan Asurluların kampına gider. İsrailileri yenmeleri için onlara yardım edeceğini söyler. Askerler Judith'i, Holofernes'in yanına götürürler. Holofernes'le üç gece geçiren Judith hem Holofernes hem de askerlerin güvenini kazanır. Dördüncü gece Holofernes Judith'e ziyafet verir ve çok içki içen Holofernes derin bir uykuya dalar. Holofernes'in uyumasıyla birlikte onu koruyan çadırın önündeki askerlerden bir şekilde kılıcı alan Judith Holofernes'in başını keser. Başını kestiği anda hizmetçisi çadırın dışında beklemektedir. Hizmetçisini yardıma çağıran Judith, Holofernes'in başını bir çuvala koyarlar ve çadırdan uzaklaşarak kendi

askerlerinin yanına dönerler ve onlara Holofernes'in başını teslim ederler. Holofernes'in kesik başını gören Asurlular korkarak kaçarlar." (The Book of Judith, 14:16, 10:1-13:20, 1-7:32, 8:1-9.14)

Muhtemelen, erotizm ve kanlı bir cinayetin çarpıcılığı yüzünden bu konu, 14. yüzyıldan günümüze kadar pek çok ressam tarafından işlendi. Olayın ruhani ve kahramanlık boyutunu bir yana bırakıp erotizm içerisinde gösteren pek çok ressam da sanat tarihinde yer aldı. Özellikle Jan Matsys, Jan Sanders van Hemmersen, Giovan Gioseffo dal Sole, Rubens, Horaca Verneti bunlardan birkaçıdır. Gustav Klimt de bu konuyu "Judith" (1901) adlı eserinde modern bir anlayışla ele aldı.

Bu çalışmada "Judith ve Holofernes" efsanesine farklı bir bakış açısıyla yaklaşan erken Barok ressamlarından Caravaggio ve Artemisia'nın bu konudaki eserleri incelenerek sanat tarihindeki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. Diğer yandan bu konudaki eserlerin incelenmesi sonucu Caravaggio ve Artemisia kadar yaşanan duygu durumunu dramatik bir biçimde izleyiciye aktaran sanatçı olup olmadığı araştırılmıştır.

Michelangelo Merisi da Caravaggio

Caravaggio (1571-1510), erken Barok sanatının en devrimci sanatçılarından biridir. İtalya'nın Lombardiya kentine bağlı Caravaggio kasabasında 1571 yılında doğmuş, 1610 yılında ölmüştür. Adını bu kasabadan alan Caravaggio, Tizianonun öğrencisi olan Simeno Peterzano'nun yanında 4 yıl çırak olarak çalıştı. 1592'de 21 yaşındayken, İtalya'nın sanatsal merkezi olan Roma'ya taşındı. Roma klasik binalarını ve ünlü eserlerini incelemek isteyen genç sanatçılar için karşı konulmaz bir mükness gibi idi. İlk birkaç yıl mücadele içinde geçti. Roma sokaklarında Natürmort resimler yaparak hayatını sürdürdü ve kısa bir süre sonra portre resimler yaparak hayatını kazandı. 1595'de şansını değiştirdi. Seçkin bir Kardinal olan Francesco del Monte, Caravaggio'nun yeteneğini gördü ve himayesine aldı. Kardinalin güçlü çevresi sayesinde, tanınmaya ve ünlü olmaya başladı. Sorunlu bir şekilde Roma'dan ayrıldıktan sonra hayatının geri kalan kısmı Napoli, Malta ve Sicilya arasında geçirdi. 18 Temmuz 1610 günü, Porto'da kalp krizi ve hummadan yaşamını kaybetti.

Kibirli, psikolojik sorunlu, isyankâr ve bir katil olan Caravaggio'nun kısa ve heyecanlı yaşamı eserlerinin dramatik etkisiyle örtüşüyordu. Dramatik olmakla birlikte neredeyse tiyatro sahneleri gibi nitelendirilen Caravaggio'nun resimleri, Avrupa'nın dört bir yanındaki ressamlar üzerinde ve gelecek nesiller üzerinde tartışmalı, popüler ve son derece etkili olmuştur.

¹ Hristiyanlıkta apokrif, dini metinlerin ve kitapların parçası olmayan metinlerdir. Dini metinlerin doğruluğunun şüpheli olduğu durumları tanımlamak amacıyla kullanılır. Kitab-ı Mukaddes'e eklenmemiş metinler apokrif kabul edilir. Eski Ahit ve Yeni Ahit arasında sonradan eklenmiş tarihi, efsanevi veya öğretici konularda yazılmış antik dönem hikâyelerdir.

Caravaggio'nun gözlem gücünün olağan üstü olması, uzunca düşünüp mükemmel kompozisyonlar kurmak yerine, sezgisini ve yaratıcılığını kullanması, idealize edilmiş figürler ve kompozisyonlar yerine doğal ve gerçekçi kompozisyonlar oluşturması onu sanat tarihinde farklı bir yere taşımıştır. Onun bu natüralist üslubu Maniyerizm'in yapaylığına karşı da bir tepkidir (Buchholz, 2007:218). Vermek istediği mesaja doğrudan inerek, ışık gölgenin de dramatik etkisiyle ilgi çekici eserler ortaya koyması, yüksek valör dengesi ile gereksiz bütün ayrıntıları örtmesi ve abartıya kaçmayan ölçülü vücut hareketlerini kullanması onun üslubunu oluşturmuştur. Onu Rönesans'tan ayıran en temel özelliklerinden biri de insanı yüce, güzel ve kahraman olarak göstermemesidir (Walter, 2005:231). Böylece ruhani gerçekliklerin dünyevi bir gerçek olduğunu da vurgulamıştır. Sıradan insanları dini konularda betimlemesi onu natüralizme yaklaştıırken dönemin sanatsal özelliklerinden de koparmış, onun bu davranışı bazı çevrelerce kabul görse de pek çok kişi tarafından eleştiriye uğramıştır.

Caravaggio'nun 27 yaşındayken yaptığı (1598) bu tabloyu kimin sipariş verdiği bilinmiyor. Üst yöneticilere hediye vermek için ya da kendi sanatsal gücünü göstermek için yaptığını söyleyebiliriz. Zira dönemin sanatçıları bu tür konuları (mitolojik-tarihi) sipariş üzerine yaptıkları bilinmektedir.

Rönesans'ın en yoğun yaşandığı İtalya'da yaşamış olması ve sanatının inceliklerini çok önemli bir usta olan Simone Peterzano'dan öğrenmesi onun güçlü bir resim bilgisi ve kültürüne sahip olduğunu da göstermektedir. Bu nedenle Caravaggio, "Judith ve Holofernes" hikâyesini anlatan pek çok resim tanımıştır. Veronese'nin 1580 tarihinde yaptığı "Judith ve Holofernes" resmini de muhtemelen görmüş olmalıdır (Resim 1). Gördüğü bütün resimlerde Judith, Holofernes'in başını kesmiştir ve Holofernes'in kesik başını tutuyor veya çuvala koymak üzeredir. Hatta bazı sahnelerde hizmetçi Abra gösterilmemiş bazıları ise Abra'yı beyaz ırk olarak göstermiştir. Hatta pek çok resimde olayın şiddeti, kin ve nefret gibi duygusal kavramların gösterilmediğine de şahit olmuştur.

Rönesans ve Yüksek Rönesans resimlerinde şiddet içeren görüntülere sıkça rastlanmadı. Savaş resimlerinde bile şiddet, kan ve zalimlik gibi görüntülere sanatçılar daima ölçülü yaklaşmıştır. Çünkü bu tür konular, Rönesans'ın güzellik anlayışına uygun görüntüler olarak kabul edilmedi. En önemlisi de izleyicide tiksindirici bir

Resim 1. Paolo Veronese, Judith ve Holofernes, 1580, 195x176 cm, Strada Nuova Müzesi, Cenova.

duygu yaratmak istememeleridir. Judith ve Holofernes efsanesinin pek çok an'ın resmedilmesine karşın en çok resmedilen sahne başın kesildikten sonra ki sahne olması da bu nedendir. İdeal güzellikteki insan bedenleri, güçlü ve zengin kompozisyonlar, fantastik mekân ve nesnelere, bu sahnelerin şiddet görüntülerini azaltmaktadır. Judith ve Holofernes öyküsü sadece şiddet içeren Judith'in intikamı değil, aynı zamanda İsrailoğulları'nın Asurlulardan kurtulmasıydı. Kısaca bu olay İsrailoğulları'nın bir kurtuluş öyküsüdür.

Aynı şekilde başın kesilmesi bir kadın tarafından yapılan çok zor bir eylem olmakla birlikte hikâyenin erotizm ile ilişkilendirilmesi ilgi çeken başka bir konuydu. Böylece bakımlı, süslü ve güzel bir kadın olan Judith, ölmeyi hak eden güçlü ve gaddar bir komutanın hikâyesi her daim ilgi çekici olmuştur.

Caravaggio, görmüş olduğu Judith ve Holofernes resimlerinden farklı yaklaşım sergilemiştir. Her ne kadar metinde geçen bilgiye bağlı kalsa da, Holofernes'in başının kesilme an'ında hizmetçi Abra'yı Judith'in yanında gösterme geleneğini bozmamıştır. Abra'yı Afrikalı olarak göstermesi de metne bağlı kaldığının işaretiydi. Caravaggio, güçlü tenebrismo² ile sahneye gizem katarak, vermek istediği mesajı en etkili biçimde göstermiştir.

Bu efsanenin betimlenmesinde iki önemli konu üzerinde durmuştur. Bunlar mesaj ve estetik kaygıdır. Caravaggio bu konuyu, salt güzel Judith'in görselleştirmesi olarak betimleyebilir, izleyiciye zengin bir görsel şölen sunabilirdi. Bunu yapmayarak, konudan farklı bir mesaj çıkarmıştır. O da Judith'in iffetiydi ve onun Holofernes'e duyduğu nefretiydi (Marie, 2005:305).

² Tenebrismo: Güçlü ışık-gölge arasındaki yüksek kontrast ifade eder. Daha çok Caravaggio ve onun takipçilerinin resimlerini tanımlar.

Resim 2. Caravaggio, Judith ve Holofernes,

1598, 144x195 cm, Ulusal Antik Sanat Galerisi, Roma

Resmin sağ yarısına Judith'i ve hizmetçisini ve sol yarısına da yatay olarak Holofernes'i yerleştirmiştir (Resim 2). Boğazı kesilen Holofernes'in can havli ile haykırışı ve ölüm an'ının vahşetine karşılık Judith ve hizmetçisini sakin göstermiştir. Gerçeklikten uzak bir tiyatro sahnesini andıran bu görüntü Caravaggio tarafından bilinçli olarak yapılmış olmalıdır. Onun göstermek istediği Holofernes'e yaklaşmayan iffetli Judith'in nefreti ve kararlılığıydı (Resim 3). İffetli kahraman Judith'in yüz ifadesinde tutku ve zafer görülmemekle beraber, kararlılık ve nefret sezilmektedir. Judith, içkiden uyu-ya kalmış Holofernes'i mücadele etmeksizin belli bir mesafeden kılıç darbesiyle boğazından keserek öldürmektedir. Sanatçıların çoğu Judith'i baş kesme sahnesi bittikten sonra gösterdiler fakat Caravaggio tam o anda baş henüz gövdeden ayrılmadan resmetmiştir (Marie, 2005:306). Holofernes'in gözleri hala açıktır ve ölüm korkusuyla, çığlık bile atmadan son nefesini almaktadır. Caravaggio, eski ustalarından ve çağdaşlarından çok farklı olarak, şok edici bu sahneyi betimlemiştir.

Caravaggio, çekişen Judith'i, Barok'un görkemliyle giydirmeyerek halktan sıradan bir kızın giydiği kıyafetle resmetmiştir. Caravaggio'nun doğalcılığı, yani güzel ya da çirkin, aslına bağlı kalarak verme çabası bu resimde de görülür (Gombrich 1986:306). Caravaggio'nun model olarak kullandığı kızın, muhtemelen sevgilisi Lena olduğu söylenmektedir. Caravaggio, Judith'i oldukça kapalı giysilerde göstermesine rağmen ilk defa bir kadını zarif ve çekici bir şekilde resmetmiştir. Ancak bu çekicilik baştan çıkartıcı şekilde değildir.

Böylece Caravaggio, gördüğü tüm Judith resimlerinden başka bir an'ı göstermiştir. Zaten öfkeli, vahşi yaradılışlı, şiddeti sevmesi, sürekli etrafındakilerle kav-

Resim 3. Resim 2 Detay

galı olan ve en önemlisi psikolojik sorunları olan Caravaggio için erdemli, dingin, saygın bir sahne uygun olmayacaktı (Gombrich, 1986:304). Olayın en yoğun şiddet anı başın kesilme an'ı olmuştur. Judith'in kararlılığı ve soğukkanlılığı, kılıcın Holofernes'in başı ile birleştiği o an'ın vahşetiyle bütünleşmiştir. Holofernes'in acı içerisindeki yüz ifadesi, boynundan fışkıran kan ve ellerindeki son direnç resme farklı bir boyut katmıştır. Klasik örnekleri beğenmiyor, ülküsel güzelliğe de saygı duymuyordu (Gombrich, 1986:304). Böylece Kendinden önceki ressamın yaptığı gibi tensel ya da cinsel bir bedeni öne çıkarmaksızın ve ayrıntılarla doldurulmuş zengin bir görsel şölen sunmaksızın, ruhsal halini üslubuyla birleştirerek vermek istediği mesaja ulaşmıştır.

Artemisia Gentileschi

Artemisia (1593-1656) erken Barok dönemi resim sanatının en önemli kadın sanatçılarından biridir (Jahanson, 1995:549). 17. yüzyıl Barok İtalya'sında yaşamış; 1593'de Roma'da doğup, 1653'de Napoli'de ölmüştür. Romalı başarılı bir ressam olan Orazio Gentileschi'nin kızıdır. 12 yaşındayken annesini kaybeden Artemisia, babasının atölyesinde resimle iç içe büyür. 16 yaşına geldiğinde babasının aldığı siparişlere yardım ettiği söylenir. 17. yüzyılın başları kadınların sanatta önemli roller almaya başladığı bir dönemdir. Ancak kadın ressamların sanatsal topluluklar tarafından kolayca kabul edilmediği bu dönemde, Floransa'daki Accademia di Arte del Disegno'ya üye olan ilk kadın ressamdır.

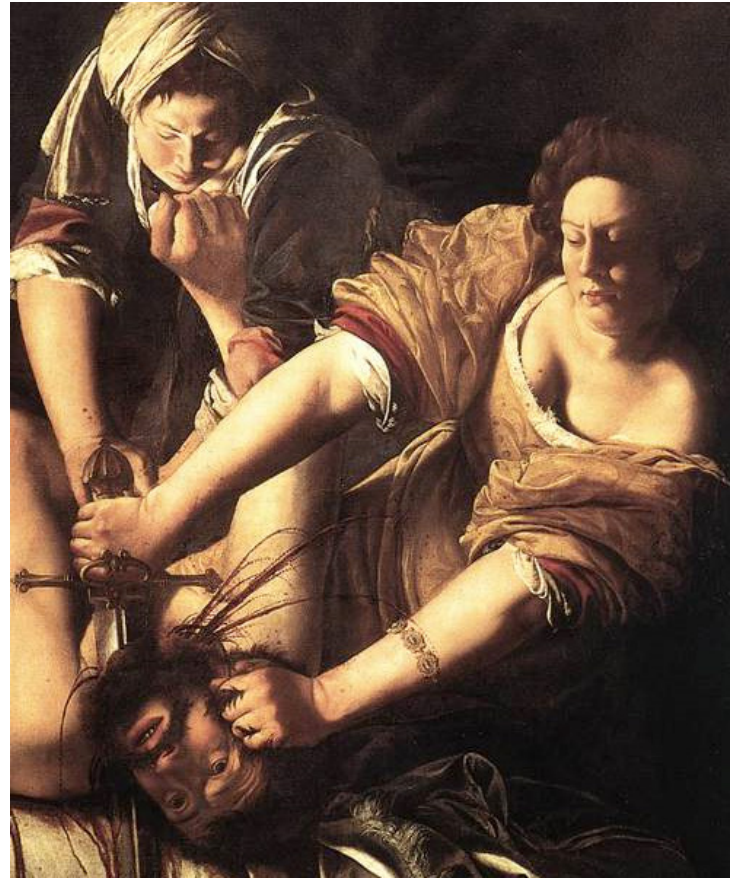
Artemisia, mitolojik, tarihsel ve apokrif temaları betimleyen erkek ressamlardan farklı bir bakış açısına sahip olduğunu, tüm eserlerinde kendini hissettirir. Resimlerdeki kadın kahramanlarını erotik, çaresiz, kurban edilmiş ve savunmasız değil; boyun eğmeyen, kararlı ve güçlü gösterir. Bu nedenle Caravaggio'nun "Judith ve Holofernes"ini gördüğünde bir erkeğin boğazını keserek öldüren kadının yüz ifadesini duygusuz, duruş hareketini çok pasif ve bir kadının ruh haline odaklanmadığını düşünmüş olabilir. Her ne kadar Judith ve hizmetçisi Abra'yı duygusuz bulsa da başın kesilme an'ına hayran kalmış olmalı ki aynı sahneyi kendi yaşam öyküsüyle birleştirerek, tecavüze uğradığı adama karşı duyduğu nefreti aynı konu üzerinden gösterdi.

Artemisia'nın güçlü bir kompozisyon kurgusuna içerisinde olayın geçtiği mekânı karanlıkta bırakarak derinlik ve gizem katmıştır. Caravaggio'nun üslubunu tıpkı babası gibi kendisi de kullanmış, figürleri resmin yüzeyini zorlarcasına yakından göstererek sahnenin doğallığına ve duygu yoğunluğuna yönelmiştir. Güçlerini birleştiren iki genç kadın sarhoşluktan uyuya kalmış Holofernes'in başını kesmek için saldırmaktadır (Resim 4). Dinsel veya kahramanlıkla ilgili hiçbir endişe taşımadan, nefret duygularıyla hareket eden kararlı iki kadının harcadığı fiziksel çabayı göstermiştir. Ancak kutsal kabul edilen bu öyküyü kendi yaşadığı acı ve nefretle birleştirerek kişiselleştirmesi, resmi apokrif bir konudan uzaklaştırmamıştır.

Resim 4. Artemisia Gentileschi, Judith ve Holofernes, 1614-20, 200 x 162,5 cm, Della Uffizi Müzesi, Floransa

Artemisia'nın mükemmel ustalığı, sahnenin vahşeti ve figürlerin ele alınışındaki güzellikten dolayı konu neredeyse ikinci plana düşmüş gibi görünse de durum öyle değildir. Figürlerin sıcak ten rengi tonlarından, Holofernes'in üzerindeki yatak örtüsünün koyu kırmızı renkli zengin kadifesine, Judith'in muhteşem elbisesinin desenli altın brokarına ve kurbanın başını tutmak için kul-

Resim 5. Resim 3 Detay

landığı kolundaki bileziğin inceliğine kadar her şey çok güzeldir. Kompozisyonun en önemli ögesi Holofernesin boynundan fıskıran ve Judith'in göğsüne kadar uzanan kandır (Resim 5).

Judit kitabında (The Book of Judith) anlatılan hikâyeden çıkartılan mesaj bu resimde tümüyle gözler önüne serilmiştir. Holofernes'in zalimliği ve Judith'in güzelliği arasındaki zıtlığı vurgulayan Artemissia, sonunda kötülüğe galip gelen erdemliliğin zaferininin altını çizer. Bu resmi Artemisia'nın Tassi'den aldığı intikam gibi görmek ne kadar doğru bir yaklaşım olur bilinmez ama bu resim için söylenecek daha önemli şeylerin olduğu kesin.

Sonuçlar ve Değerlendirme

Carravaggio ve Artemisia'nın, "Judith ve Holofernes" çalışmaları, o zaman kadar yapılanlardan farklı olarak, başın kesilme an'ını göstermeleri ve şiddet, kin, nefret gibi kavramları öne çıkarmaları bakımından farklıydı ve yenilikti. Her ne kadar Botticelli ve Veronese'in aynı konunun şiddet sahnesi içerisinde göstermeye çalışmış olsalar da, şiddet ve duygu yoğunluğu bu denli gösterilmemiştir. Bir vahşet an'ının gösterimi olan bu resimlerde Judith'in kin ve intikamından daha çok, onun güzelliği ve Holofernes'in zalimliği arasındaki tezatlık

öne çıkmaktadır. Özellikle Veronese'nin resminde her ne kadar başı ve vücudu ayrı ayrı göstererek bir vahşet sahnesini oluşturulsa da kin, nefret, intikam, mücadele ve güç gibi kavramları barındırmamaktadır.³

Caravaggio, sanatsal üslubunu ruhsal yapısıyla birleştiren ve kabul ettiren ilk önemli sanatçılardan biridir. Genç yaşta yaptığı "Judith ve Holofernes" eseri onun üslubunun ve psikolojik yapısının güzel bir birleşimini oluşturur. Carravaggio'nun Judith'i, Holofernes'in başını keserken belli bir uzaklıkta duruyor olsa da yüzündeki kin ve nefret hemen göze çarpar.

Bu sahneyi Artemisia daha da ileriye taşıyarak, fiziksel mücadelenin yoğunluğunu öne çıkartarak bir boğuşma sahnesi gibi her şeyi izleyicinin önüne sermiştir. Judith, korkunç görevini yerine getirirken ölçülü bir şekilde geri çekilmiş, fakat Holofernes'ten korkmamıştır. Ancak onu küçümsemeyerek yanında bulunan hizmetkârı Abra ile güçlerini birleştirmiştir. İkisi de gözlerini Holofernes'e dikmişler. İki güzel kadının mükemmel bir dayanışması görülüyor. Hizmetçi Abra, başın kesilme anında olmadığı gibi çoğu resimde elinde çuvalla bekleyen bir hizmetkâr olarak gösterilmesine karşın Artemisia'nın Abra'sı, Judith'in Holofernes'in başını kesmesinde en önemli rolü üstlenmiştir. Ona yardım etmiş hatta onu korumuştur. Sanat tarihinde hiçbir sanatçı Holofernes'in öldürülme sahnesinde hizmetçisi Abra'yı bu denli etkin göstermemiştir. Artemisia, Judith'in yerine kendisini koyarak onun gerçek hayattaki yardımcısını da Abra olarak betimlediğini düşünebiliriz. Kendi yardımcısının onu koruduğunu ve gözettiğini mi, yoksa koruyup gözetmesi gerektiği halde kötü deneyiminde yanında bulunmadığı için, ironi yaparcasına yardımcısını bu kadar etkin gösterdiği bilinmez. Yoğun bir mücadelenin yaşandığı bu resimde, bir yandan dökülen-saçılan kanlar, kanlı çarşafların ön planda gösterilmesi ve iki kadının güç birliği içerisinde Holofernes'in başını vahşice kesmeye çalışması kişisel kin ve intikamın gösterildiğini anımsatmaktadır. Sanki başı kesilen Holofernes değil, ona tecavüz eden ressam Tassi'dir. Bu nedenle Artemisia'nın bu konuyu bu şekilde betimlemesi eski Ahitte yazan Apokrif bir konunun yorumlanması değil, kişisel hırs ve intikamının bir göstergesi olduğunu söyleyebiliriz.

Bu iki resimde de Anakronizm'den⁴ söz edebiliriz. Mekân ve kıyafetler, resmin yapıldığı tarihe aittir. Bununla birlikte, bu iki resimde de, tarihsel bir olayın en doğru yaklaşımla betimlenmesinden daha çok Caravaggio ve Artemisia düşsel bir fantazyaya yarattılar. Örneğin olayın yaşandığı anda Judith'in hizmetçisi Abra'nın, çadırın dışında olduğu yazılı olsa da hizmetçi Abra, Judith'in yanında gösterilmiştir. Çünkü hizmetçi Abra'nın resim sahnesinde gösterilmesi kompozisyonu güçlendirdiği gibi olayın heyecanına katkı yaptığını da söyleyebiliriz. Caravaggio, Abra'yı siyah ten rengi ile göstermesi onun Afrikalı bir köle olduğunu hatırlatırken Artemisia, hizmetçisi Abra'yı kendi ırkından göstermiştir. Özellikle Artemisia, tarihi gerçekliğin büyük ölçüde dışına çıkarak, konuyu farklı anlam ve mesajlara taşıyarak, bu kutsal olayı kişiselleştirmiştir.

Rönesans ve Barok sanatında popüler olan bu konu zaman içerisinde önemini kaybetse de günümüze kadar bazı sanatçılar tarafından tekrar ele alınarak güncelliğini korumuştur. İncil'e göre kutsal bir öykü olan "Judith ve Holofernes" efsanesinin betimlenmesi bir yandan kutsal, kahraman, güç, şiddet, nefret, kin gibi kavramları öne çıkarmakla birlikte tensel, cinsel, erotik, hatta sembol, gibi kavramlarla da ele alınmıştır. Her ne şekilde olursa olsun; ister cinsel bir bedenle ele alınsın, ister iffetli bir kadın bedeninde gösterilsin; zalimliğin ve güzelliğin tezadı ve kötülüğe karşın erdemliliğin zaferi 14. yüzyıldan günümüze kadar çağının estetik olgusu ve talepleri doğrultusunda ele alınmış, sürekli varlığını sürdürerek güncelliğini korumuştur. Bütün bunlarla beraber bu konu, feminist yaklaşımlarla kadının fiziksel ve sanatsal gücünün bir göstergesi olarak ele alınmaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

Bolton, Roy, *A Brief History Of Painting*, Constable And Robinson Ltd, London, 2004.

Bulholz, E. Linda, *Ntv Sanat*, Ntv Yayınları, İstanbul, 2007

Dell, Christopher, Çev. Münevver Kınalı, *Başyapıt Budur*, Yapı Kredi Yay. İstanbul, 2002.

Genç, Adem, *Figüratif Resimde Temsilin İdeolojik Göstergeleri*, Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, Sayı 12, 2014

3 Rönesans ve Barok döneminde sanatçılar resmedecekleri konulara kendi ruhsal durumlarını yansıtmamaya özen göstermişlerdir. Sosyo-ekonomik, keder, hastalık ve bağımlılık gibi kişinin kendisi ile ilgili psikolojik durumları sanatlarına yansıtmamaya çalıştılar. Bu acizlik olduğu gibi kabul de görmüyordu.

4 Anakronizm: Tarihsel tutarsızlıktır. Çok eskilerde yaşanan olayların, resmin yapıldığı tarihteki mekân, eşya ve giysilerle anlatılmasıdır. Mitolojik, tarihsel ve apokrif gibi konularda Anakronizm sıkça kullanılan bir yöntemdir, Sanat tarihinin her döneminde Anakronizm görülür.

Gombrich, E. H., Çev. Bedrettin Cömert, *Sanatın Öyküsü*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1986.

Janson, H. V., *History of Art*, Harry N. Abrahams, New York, 1995

Marie-Rose, Hagen Rainer, *What Great Paintings Say*, C. 2, Taschen, Köln, 2005

Walther, E. Ingo, *Masterpieces of Western Art*, Taschen, Köln, 2005

<http://art.thewalters.org/detail/9874/judith-with-the-head-of-holofernes/>

(Erişim Tarihi 10 Ekim 2017)

http://www.metmuseum.org/toah/hd/crvg/hd_crvg.htm

(Erişim Tarihi 12 Ekim 2017)

<http://www.nationalgallery.org.uk/artists/michelangelo-merisi-da-caravaggio>

(Erişim Tarihi 12 Ekim 2017)

<http://www.wga.hu>

(Erişim Tarihi 22 Kasım 2017)

<http://www.womeninthebible.net/women-bible-old-new-testaments/judith/>

(Erişim Tarihi 2 Aralık 2017)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Caravaggio>

(Erişim tarihi: 10 Aralık 2017)

<https://www.britannica.com/topic/Book-of-Judith>

(Erişim Tarihi: 27 Kasım 2017)

<https://www.nationalgallery.org.uk/artists/michelangelo-merisi-da-caravaggio>

(Erişim Tarihi: 2 Aralık 2017)